

Chính sách mua sắm công sản phẩm gỗ

Kinh nghiệm quốc tế và kiến nghị cho Việt Nam

Tô Xuân Phúc, chuyên gia phân tích chính sách

Forest Trends

Nội dung

- Quy mô mua sắm công
- Chính sách mua sắm công ở một số quốc gia
- Bài học kinh nghiệm trong xây dựng và thực thi chính sách
- Các khía cạnh quan trọng của chính sách
- Gợi ý về chính sách cho Việt Nam
- Kết luận

Quy mô mua sắm công

- Mua sắm công hàng hóa & dịch vụ trong OECD khoảng 12 % GDP
- Một số nghiên cứu 15-20%; 10-25%
- Anh: Mua sắm công đồ gỗ nội thất chiếm 30-50% tổng nhu cầu của cả thị trường
- Tỷ trọng mua sắm công giữa Trung ương và địa phương phụ thuộc vào quốc gia phân quyền hay không phân quyền
 - OECD: Trung ương 30-35%, địa phương 65-70% tổng chi tiêu
 - Anh: Trung ương 70%; Canada: 15%
- Mua sắm công Việt Nam: 20-30% tổng chi tiêu ngân sách
 - Mua sắm công đồ gỗ %?

Lịch sử hình thành chính sách

- Chính sách có từ thế kỷ 19, mục tiêu thúc đẩy việc làm, công nghiệp hóa, lao động
- Lồng ghép mục tiêu môi trường (Hội nghị thượng đỉnh về Trái đất 1992: Mua sắm công là công cụ quan trọng để PTBV)
- Niềm tin: Chính sách môi trường không đủ để giải quyết vấn đề môi trường
- Mua sắm công có trách nhiệm chuyển tải thông điệp tới các nhóm tiêu dùng, thay đổi nhận thức và hành vi (người tiêu dùng); thay đổi công nghệ, nguyên liệu (người sản xuất)
- Tác động trực tiếp và gián tiếp của chính sách

Chính sách mua sắm công ở các nước

- Hết 2014: 26 quốc gia có chính sách, chủ yếu EU (cấp trung ương)
- Chính sách phức hợp (Anh, Hà Lan) hoặc đơn giản (Đức, Nhật, Úc)

Chính sách mua sắm công cấp TW (2014)

Quốc gia	Nhóm sản phẩm	Tiêu chí	Định nghĩa tiêu chí	Bảng chứng chấp nhận
Anh	Tất cả sản phẩm theo danh mục EUTR	Hợp pháp (tối thiểu) và bền vững	Tiêu chí hợp pháp (FLEGT) và bền vững chi tiết	Kết quả đánh giá của CEPT; FSC và PEFC chấp nhận
Đan Mạch	Tất cả các sản phẩm	Như trên. Hợp pháp ý nghĩa bao trùm (e.g. lao động, kinh tế)	Như trên	Mô hình giống như Anh (Nature Agency)
Hà Lan	Tất cả các sản phẩm	Hợp pháp (tối thiểu), bền vững	Tiêu chí chi tiết về hợp pháp và bền vững	Kết quả của Hội đồng Đánh giá Mua sắm công; FSC, PEFC chấp nhận
Đức	Không bao gồm giấy	Hợp pháp và bền vững	Định nghĩa hợp pháp đơn giản. Chưa phát triển định nghĩa bền vững	FSC, PEFC hoặc tương đương

Chính sách mua sắm công cấp TW (2014)

Quốc gia	Nhóm sản phẩm	Tiêu chí	Định nghĩa tiêu chí	Bảng chứng chấp nhận
Nhật	Tất cả sản phẩm	Hợp pháp, ưu tiên sản phẩm bền vững	Hợp pháp: Định nghĩa đơn giản; chưa phát triển tiêu chí bền vững	Chứng chỉ rừng, CoC, tự khai báo theo hướng dẫn “Trách nhiệm Giải trình” của Hiệp hội, hoặc của Công ty
Úc	Tất cả sản phẩm	Các rủi ro về môi trường và xã hội được giảm thiểu	Không đưa ra tiêu chí	Chứng chỉ rừng FSC, PEFC, tiêu chuẩn lâm nghiệp Úc

Chính sách mua sắm công cấp địa phương (2014)

Quốc gia	Địa phương	Nội dung
Úc	Queensland	Đồ gỗ văn phòng
Brazil	Sao Paulo	Mục tiêu loại bỏ gỗ bất hợp pháp
Pháp	Cognac	Gỗ sử dụng trên đường phố, sau đó mở rộng
Tây Ban Nha	Barcelona	Tất cả sản phẩm
Mỹ	New York	Nghiêm cấm việc mua bán sản phẩm gỗ cứng nhiệt đới nào có nguồn gốc từ các khu vực rừng không được quản lý bền vững.
Mỹ	Massachusetts	Đang thảo luận về một chính sách nghiêm cấm việc mua bán các sản phẩm gỗ được làm từ gỗ tự nhiên nhiệt đới trừ trường hợp nguồn gỗ này được khai thác từ các diện tích rừng tái sinh hoặc từ rừng có chứng chỉ FSC

Nguồn: Brack 2014

Chính sách mua sắm công ở các nước khác

➤ Trung Quốc

- Chính sách mua sắm xanh 2006, áp dụng cho một số sản phẩm được Chính phủ quy định
- Sản phẩm có tiêu chuẩn môi trường và kỹ thuật rõ ràng
- 2010: Chính sách mua sắm công đồ gỗ, áp dụng cho chính quyền Trung ương (gỗ, giấy in, ván, cửa gỗ). Sản phẩm trong nước cần tuân thủ tiêu chí/tiêu chuẩn. Sản phẩm nhập khẩu 'nên' tuân thủ
- Bằng chứng hợp pháp: Theo quy định của Chính phủ, hoặc các tiêu chuẩn bền vững FSC, PEFC, hoặc tương đương

Chính sách mua sắm công ở các nước khác

► Ghana

- VPA kí 2009.
- Bản thảo về chính sách mua sắm công về đồ gỗ đang đợi Hội đồng Chính phủ phê duyệt
- Tính hợp pháp của gỗ tuân thủ theo các yêu cầu trong VPA
- Nếu chính sách được áp dụng: Tất cả các cơ quan của nhà nước cần tuân thủ
- Sản phẩm bao gồm gỗ xẻ thô, sp bán hoàn thiện, bộ phận của đồ gỗ, phào gỗ, bàn, ghế, tủ, khung cửa, gỗ ván sàn, gỗ dăm, gỗ dán và một số sản phẩm gỗ khác
- Mục đích của chính sách: Các sản phẩm gỗ được khai thác từ các nguồn bền vững hoặc hợp pháp thì mới đáp ứng mục tiêu
- Chính sách góp phần làm minh bạch hóa thị trường nội địa

Chính sách mua sắm công ở các nước khác

➤ Indonesia

- Nước đầu tiên trên thế giới cấp giấy phép FLEGT (2016).
- Chính phủ chưa ban hành chính sách mua sắm công đồ gỗ, tuy nhiên cơ quan phụ trách mua sắm công cam kết ban hành trong tương lai
- Khi chính sách được ban hành, bên cung sản phẩm cho cơ quan nhà nước cần có chứng nhận hợp pháp từ cơ quan quản lý, đảm bảo các sản phẩm tuân thủ đầy đủ các yêu cầu của VPA

Bài học kinh nghiệm từ thực thi chính sách

- Chính sách là yếu tố thay đổi thị trường (tác động trực tiếp và gián tiếp)
- Để hiệu quả, chính sách cần đi kèm với các biện pháp khác như thông tin về môi trường cho người mua, tiêu chuẩn của sản phẩm...
- Cản trở của chính sách: Áp dụng chính sách làm tăng chi phí; thiếu các thông tin hướng dẫn rõ ràng
- Cán bộ cần có năng lực để thực hiện chính sách hiệu quả
- Để tăng hiệu quả, chính sách cần bắt buộc
- Ban hành chính sách chỉ là bước đầu. Thực hiện hiệu quả là cốt lõi
- Ban hành các 'ngưỡng' đối với người mua khác nhau theo về quy mô
- Lĩnh vực xây dựng, cải tạo nhà cửa có tiềm năng nhất
- Chính phủ có thể ủy thác cho bên thứ 3 để thực hiện chính sách (Anh, Đan Mạch)

Các khía cạnh quan trọng trong chính sách mua sắm công

- **Mục tiêu của chính sách:** Bảo vệ môi trường thông qua sử dụng sản phẩm bền vững /hợp pháp
- **Trọng tâm & chiến lược:** Sản phẩm hợp pháp/bền vững. Theo lộ trình (tỉ trọng mặt hàng hoặc 'hợp pháp', 'lộ trình bền vững' hoặc 'bền vững')
- **Mức độ trách nhiệm:** Tự nguyện hoặc bắt buộc
- **Nhóm chủ thể quan tâm:** Chính quyền TW hoặc địa phương. Có thể thực hiện theo lộ trình
- **Danh mục sản phẩm**
- **Định nghĩa hợp pháp và bền vững:** Tiêu chí cần rõ ràng, thống nhất
- **Tiêu chí áp dụng cho tiến trình mua sắm công**

Các khía cạnh quan trọng trong chính sách mua sắm công

- **Hệ thống chứng chỉ làm nền cho việc tham chiếu**
- **Bảng chứng hợp pháp và bền vững:** Cần có quy định rõ ràng
- **Thực hiện chính sách và hệ thống thể chế:** Giám sát, đánh giá, cơ quan thực hiện, các biện pháp đi kèm với chính sách, đủ nguồn lực

Việt Nam có cần một chính sách mua sắm công về đồ gỗ?

- ▶ Chính phủ thực hiện ký kết VPA, có hiệu lực 1/6/2019:
 - ▶ Tất cả các sản phẩm gỗ lưu thông trên thị trường là sản phẩm hợp pháp
 - ▶ Hợp pháp bao gồm tuân thủ các quy định về kinh tế, xã hội, môi trường
 - ▶ Sản phẩm nằm trong mua sắm công bắt buộc phải là hợp pháp
- ▶ Chỉ thị Chỉ thị 08/CT-TTg của ngày 28/3/2019

Giao Bộ Tài Chính “Chủ trì, phối hợp với các bộ, ngành có liên quan nghiên cứu ban hành chính sách mua sắm công theo hướng ưu tiên sử dụng gỗ rừng trồng có nguồn gốc hợp pháp trong nước, được sản xuất tại Việt Nam”

Gợi ý chính sách cho Việt Nam

- **Mục tiêu:** Bảo vệ môi trường thông qua việc sử dụng sản phẩm hợp pháp. Lâu dài (10-15 năm) sản phẩm bền vững
- **Trọng tâm và chiến lược thực hiện:** Khi VNTLAS vận hành, toàn bộ các sản phẩm trong mua sắm công phải đáp ứng được các yêu cầu hợp pháp. Chính phủ có thể quy định lộ trình /phân theo nhóm sản phẩm trong việc áp dụng.
- **Mức độ trách nhiệm:** Sử dụng sản phẩm hợp pháp là bắt buộc, khuyến khích sử dụng sản phẩm bền vững (e.g. gỗ rừng trồng có chứng chỉ)
- **Danh mục sản phẩm:** Nhóm sản phẩm (HS 4403-07, HS 4412-18, và HS 94), quy định cụ thể đối với từng nhóm
- **Định nghĩa hợp pháp.** Theo VPA. Định nghĩa bền vững: tham chiếu FSC và Hệ thống Chứng chỉ rừng Quốc gia
- **Tiêu chí áp dụng trong tiến trình mua sắm công:** Rõ ràng, bao gồm hướng dẫn trong việc tuân thủ các yêu cầu của VPA
- **Cơ quan đầu mối:** Bộ Tài chính, phối hợp chặt với các bộ liên quan

Gợi ý chính sách cho Việt Nam

- ▶ **Thí điểm chính sách tại cấp địa phương**
 - ▶ Lựa chọn địa bàn/tỉnh
 - ▶ Lựa chọn ngành (sở/ban ngành)
 - ▶ Lựa chọn nhóm sản phẩm (đồ gỗ văn phòng, bàn ghế trường học)
 - ▶ Kêu gọi sự trợ giúp về kỹ thuật và tài chính của các tổ chức quốc tế
 - ▶ Bài học kinh nghiệm từ thí điểm làm đầu vào xây dựng chính sách quốc gia

Kết luận

- Chính sách mua sắm công sản phẩm gỗ là cần thiết và **BẮT BUỘC**
- Ban hành chính sách mua sắm công: Chính phủ đi tiên phong, chuyển tải thông điệp tới các nhóm tiêu dùng khác, thay đổi hành vi và thói quen tiêu dùng theo hướng hợp pháp và bền vững
- Ban hành chính sách mua sắm công: tác động chuyển đổi mô hình sản xuất kinh doanh của doanh nghiệp
- Xây dựng chính sách cần có sự tham vấn rộng rãi các bên liên quan
- Thực hiện chính sách hiệu quả cần các biện pháp và cơ chế hỗ trợ đi kèm như truyền thông, hướng dẫn chi tiết

Trân trọng cảm ơn

Tô Xuân Phúc

Chuyên gia Phân tích Chính sách

Forest Trends (pto@forest-trends.org)

